

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ:Ν.Ο.Π.Ε
ΤΜΗΜΑ:ΝΟΜΙΚΗ

Η ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Μάθημα:Εφαρμογές Δημοσίου Δικαίου
Διδάσκων:καθηγητής Δημητρόπουλος Ανδρέας
Φοιτήτρια:Πολυχρονίδη Ευγενία
Α.Μ:1340200200425
Εξάμηνο:Η'
Τηλέφωνα:2109531425, 6978116896

ΙΟΥΝΙΟΣ 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>Κεφ.1: Εισαγωγή - Αντικείμενο και όρια της μελέτης.....σελ.3</u>	σελ.3
<u>Κεφ.2: Γένεση και εξέλιξη του διεθνούς δικαίου - η θέση του στις σύγχρονες εθνικές έννομες τάξεις.....σελ.5</u>	σελ.5
Α.Γένεση και εξέλιξη του διεθνούς δικαίου	
Β.Η διαμόρφωση του σύγχρονου διεθνούς δικαίου	
Γ.Η θέση του διεθνούς δικαίου στις σύγχρονες εθνικές έννομες τάξεις	
Δ.Η αρχή της υπεροχής του διεθνούς δικαίου - η ιδιαίτερη σημασία της στο εθνικό δίκαιο	
<u>Κεφ.3: Η επιφύλαξη υπέρ του διεθνούς δικαίου εφαρμοσμένη στο ελληνικό δίκαιο.....σελ.9</u>	σελ.9
<u>Κεφ.4: Η επίδραση της επιφύλαξης υπέρ του διεθνούς δικαίου στα Συνταγματικά δικαιώματα.....σελ.16</u>	σελ.16
<u>Κεφ.5: Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....σελ.21</u>	σελ.21
<u>Κεφ.6: Παράρτημα: νομοθεσία και νομολογία.....σελ.22</u>	σελ.22
<u>Κεφ.7: Λήμματα, Περιλήψεις.....σελ.27</u>	σελ.27
<u>Κεφ.8: Βιβλιογραφία.....σελ.29</u>	σελ.29

Κεφ.1:Εισαγωγή - Αντικείμενο και όρια της μελέτης

Ο θεσμός της επιφύλαξης, αν και σχετικά νεοεμφανισθείς, συγκρινόμενος με τη μακρά ιστορία του δικαίου, έχει ήδη βρει τη θέση του σε πολλούς κλάδους του, προσαρμόζοντας κάθε φορά την έννοια και το πεδίο εφαρμογής του. Στην αναζήτηση ενός γενικόλογου ορισμού της επιφύλαξης, θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στον εξής: Ως επιφύλαξη χαρακτηρίζεται η δήλωση του νομοθετούντος μέρους ότι τμήμα του θεσπιζόμενου ζητήματος θα ρυθμίζεται από άλλον κανόνα δικαίου. Ο εν λόγω περιορισμός παύει να είναι τόσο ασαφής, από τη στιγμή που αρχίζουμε να μελετάμε το θεσμό της επιφύλαξης ενταγμένο μέσα στον εκάστοτε κλάδο δικαίου, όπου και όπως εφαρμόζεται. Οι πιο συχνά απαντώμενες μορφές επιφύλαξης, λοιπόν, έχουν ως εξής:

-επιφύλαξη υπέρ του εσωτερικού δικαίου/επιφύλαξη του διεθνούς δικαίου: είναι η επίσημη μονομερής δήλωση, με την οποία ένα κράτος, κατά το στάδιο της υπογραφής, επικύρωσης, έγκρισης, αποδοχής ή προσχώρησης σε μία (διεθνή) συμφωνία, επιδιώκει την εξαίρεση, ως προς αυτό, ορισμένης ή ορισμένων διατάξεων της συνθήκης ή την απόδοση σ' αυτές συγκεκριμένης ερμηνείας, τροποποιητικής ή περιοριστικής¹. Τα σχετικά με αυτό το είδος επιφύλαξης ρυθμίζει η Σύμβαση της Βιέννης για το δίκαιο των συνθηκών, στα άρθρα της 19-23. Εκεί, εκτός από το πότε επιτρέπεται η διατύπωση επιφυλάξεων, ρυθμίζονται ακόμα θέματα αποδοχής, ανάκλησης και συνεπειών των διατυπούμενων επιφυλάξεων².

-επιφύλαξη υπέρ του νόμου: είναι η επιφύλαξη που θέτει το ελληνικό Σύνταγμα υπέρ του κοινού νομοθέτη, προκειμένου ο τελευταίος να ρυθμίσει ζητήματα υπέρ των οποίων έχει τεθεί η εκάστοτε επιφύλαξη. Η σχετική ρύθμιση περιέχεται στο άρ.25§1 εδ.δ' Σ³.

-επιφύλαξη υπέρ του διεθνούς δικαίου: είναι η επιφύλαξη που θέτει η εσωτερική έννομη τάξη για ορισμένα ζητήματα, τα οποία επιθυμεί να ρυθμιστούν από το

¹ Γιόκαρης Άγγελος, Η πρακτική των δικαιοδοτικών οργάνων στην εφαρμογή του διεθνούς δικαίου, εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλας,2001, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.149.

² Κουφός Γεώργιος, Η Σύμβαση της Βιέννης για το δίκαιο των συνθηκών, εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλας,2001, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.30-33.

³ Δημητρόπουλος Ανδρέας, Συνταγματικά δικαιώματα-γενικό μέρος, εκδ.Σάκκουλας,2005, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, σελ.221

διεθνές δίκαιο. Η θέση αυτή βρίσκει έρεισμα στο άρ.28 Σ⁴. Αυτή η μορφή επιφύλαξης θα αποτελέσει και το αντικείμενο της παρούσας μελέτης.

⁴ Δημητρόπουλος Αν., όπ.π., σελ.223-224.

Κεφ.2:Γένεση και εξέλιξη του διεθνούς δικαίου - Η θέση του στις σύγχρονες εθνικές έννομες τάξεις

Α.Γένεση και εξέλιξη του διεθνούς δικαίου

Ψήγματα του διεθνούς δικαίου συναντάμε ήδη από την εποχή της αρχαιότητας: οι ελληνικές αποικίες, οι συμμαχίες, οι πρέσβεις, το εμπόριο μεταξύ των πόλεων-κρατών και οι εθιμικοί κανόνες που το διήπαν είναι χαρακτηριστικά δείγματα διαμόρφωσης ενός πρώιμου «διεθνούς δικαίου».

Ακόμη και στα σκοτεινά χρόνια του Μεσαίωνα, ο θεσμός της Pax Christiana, οι κανόνες περί διπλωματικής αποστολής, οι θεωρίες περί του δίκαιου και άδικου πολέμου δηλώνουν μια εμβρυακή, πλην όμως υπαρκτή υπόσταση του διεθνούς δικαίου.

Κατά τους αναγεννησιακούς χρόνους σημειώνονται οι πρώτες καταγραφές των κανόνων του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι πρώτες απόπειρες συστηματικής μελέτης του και διάκρισής του με ορθολογικά κριτήρια σε θεωρία και πρακτική. Εξάλλου, δε θα ήταν υπερβολή να λεχθεί ότι οι πρώτες «αρχές» περί διεθνούς δικαίου, όπως αυτές επισημάνθηκαν ήδη από την Αναγέννηση, εξακολουθούν να διατηρούν κάποια αξία ανάμεσα στις σύγχρονες θεωρίες περί διεθνούς δικαίου. Μεταξύ πολλών, η άποψη ότι οι σχέσεις μεταξύ των κρατών ήταν συνάρτηση της ισχύος τους στον κόσμο, η οποία άλλωστε κρύβει μεγάλη δόση αλήθειας ακόμη και σήμερα.

Μέσα από την πάροδο των ετών και έως τον Α΄ Π.Π., επικράτησαν αρχές όπως αυτή του κυρίαρχου κράτους, της βουλευσιαρχίας, του αυτοπεριορισμού κ.ό. οι οποίες εν πολλοίς κατέληγαν στο κοινό συμπέρασμα ότι το κράτος είναι ο κυρίαρχος του εαυτού του.

Η περίοδος του Μεσοπολέμου υπήρξε πολύ καρποφόρα ιδεολογικά, κυρίως λόγω της αγωνίας της επιστήμης για θεμελίωση του υποχρεωτικού χαρακτήρα του διεθνούς δικαίου υπό το φόβο, αφενός, και τις αντιδράσεις, αφετέρου, του φασισμού και του ναζισμού. Αναπτύχθηκαν κατά την περίοδο αυτή πολλές θεωρίες, με περιεχόμενο είτε την πλήρη υποταγή του κράτους σ' ένα «κοινωνιολογικό» διεθνές δίκαιο (κοινωνιολογικός αντικειμενισμός), είτε τη διαμόρφωση μιας πυραμίδας από ιεραρχικά εξαρτημένους κανόνες εσωτερικού και διεθνούς δικαίου.

B.Η διαμόρφωση του σύγχρονου διεθνούς δικαίου

Η μετά το Β΄ Π.Π. εποχή ήταν που, με τις αλλαγές που επέφερε στο διεθνές στερέωμα, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, ιδεολογικές, γεωγραφικές, έθεσε το θεμέλιο λίθο για τη διαμόρφωση του διεθνούς δικαίου όπως το γνωρίζουμε σήμερα. Ο ψυχρός πόλεμος, η δημιουργία των νέων χωρών (ο ονομαζόμενος Τρίτος Κόσμος), η ανάγκη σύμπνοιας των κρατών για την αναδόμησή τους και τη διατήρηση της παγκόσμιας κοινωνικής ειρήνης γιγάντωσαν την ανάγκη διαμόρφωσης ενός δικαιοσύνης συστήματος υπερεθνικού, στο οποίο να υπακούουν και με βάση το οποίο να δρουν όλα τα κράτη και τα εφεξής «δημιουργούμενα» υποκείμενα του διεθνούς δικαίου⁵.

Γ.Η θέση του διεθνούς δικαίου στις σύγχρονες εθνικές έννομες τάξεις

Η ως άνω ανάγκη ήταν που δημιούργησε τις εξής θεωρίες περί της θέσης που οφείλει να καταλάβει το διεθνές δίκαιο ως προς τις εθνικές έννομες τάξεις:

-**δualισμός**: πρόκειται για τη θεωρία που υποστηρίζει τη σαφή διάκριση μεταξύ διεθνούς και εσωτερικού δικαίου, ως προς τις πηγές, τα υποκείμενα και τις μεθόδους διάρθρωσής τους. Τα δύο δίκαια είναι μεταξύ τους ισοδύναμα και σαφώς διαχωρισμένα. Προκειμένου, επομένως, να τύχει εφαρμογής ο κανόνας ενός από τα δύο δικαιοσύνη συστήματα στο άλλο, πρέπει να «απογυμνωθεί» από το πλαίσιο όπου αρχικά ανήκει και να ερμηνευθεί με τη δέουσα ελαστικότητα.

-**μονισμός**: η θεωρία αυτή εισήγαγε την ενότητα της έννομης τάξης. Πρέσβευσε ότι οι κανόνες δικαίου «κατηγοριοποιούνται» και διαβαθμίζονται σε ιεραρχικά δομημένα νομικά συστήματα. Αφενός το διεθνές δίκαιο εντάσσεται στο ευρύτερο «όλον» του παγκόσμιου δικαίου, αφετέρου συναποτελείται από τα επιμέρους εσωτερικά δίκαια. Το οικοδόμημα αυτό δεν είναι άλλο από το ενιαίο και αδιαίρετο Δίκαιο, μια κατασκευή ιεραρχικά «τοποθετημένων» κανόνων δικαίου.

Οι ως άνω θεωρίες απασχόλησαν επί μακρῶ τους νομικούς, με αποτέλεσμα η τελευταία να καθιερωθεί ως περισσότερο αρμόζουσα στην κατάσταση που είχε αρχίσει να διαμορφώνεται στο παγκόσμιο νομικό στερέωμα με την ταχεία

⁵ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνές Δίκαιο, τεύχος α΄, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1997, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ. 33-41.

εξέλιξη του διεθνούς δικαίου, πριν αποτελέσει άλλη μια «στεγνή» θεωρία που αδυνατεί να παρακολουθήσει τις «νομικές» εξελίξεις⁶.

Στις μέρες μας, πάντως, το πρόβλημα παραμένει και ερευνάται τόσο από απόψεως διεθνούς όσο και εσωτερικού δικαίου. Από τη σκοπιά του διεθνούς δικαίου, τα κράτη δεν μπορούν να επικαλεσθούν την εσωτερική τους νομοθεσία για να αποφύγουν διεθνείς τους υποχρεώσεις και επέχουν [διεθνή ευθύνη](#) για τέτοιου είδους συμπεριφορά. Εξεταζόμενο δε το ζήτημα από πλευράς εσωτερικού δικαίου, το ελληνικό Σύνταγμα είναι κατάσπαρτο από διατάξεις σχετικές με τις διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας⁷. Για κάποιους, άλλωστε, το διεθνές δίκαιο υπερισχύει και των Συνταγματικών διατάξεων⁸, άποψη που συναντά σοβαρές αντιρρήσεις⁹. Ως γενικό συμπέρασμα, ωστόσο, οφείλει να τονισθεί η αρχή της υπεροχής του διεθνούς δικαίου με τις εξαιρέσεις τις, βεβαίως, που πρόκειται να αναπτυχθούν αμέσως κατωτέρω.

Δ.Η αρχή της υπεροχής του διεθνούς δικαίου - η ιδιαίτερη σημασία της στο εθνικό δίκαιο

Πριν τη θεμελίωση της αρχής της υπεροχής του διεθνούς δικαίου έναντι του εσωτερικού, που πλέον είναι, εν πολλοίς, η κρατούσα, το ελληνικό δίκαιο κατέφυγε σε διάφορες νομοτεχνικές λύσεις, προκειμένου να εντάξει τις διεθνείς δικαιοτικές ρυθμίσεις στην ελληνική έννομη τάξη.

Αρχικά η νομολογία ανέφερε τους [«διεθνώς παραδεδεγμένους κανόνες δικαίου»](#), χωρίς να διευκρινίζει ποιο ακριβώς είναι το περιεχόμενό τους. Αργότερα, προστέθηκε στο διεθνές «εθιμικό δίκαιο» η [αρχή της χρονικής προτεραιότητας](#), εισηγούμενη ότι κάθε μεταγενέστερη συνθήκη αναιρούσε, ως προς τα κοινά τους σημεία, τις προγενέστερες. Πρόκειται για την, γνωστή με τη λατινική της εκφορά, αρχή *lex posterior derogat priori*. Λόγω όμως του απόλυτου περιεχομένου της δημιούργησε σύντομα προβλήματα εφαρμογής. Τα τελευταία δεν άργησαν να επιλυθούν με την εισαγωγή εξαιρέσεων.

Καταρχήν, ο ως άνω κανόνας ήταν ανεφάρμοστος όποτε ανέκυπτε ζήτημα το οποίο ρύθμιζε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια άλλος κανόνας, έστω προγενέστερα θεσπισμένος. Πρόκειται για την [αρχή της ειδικότητας](#). Μία δεύτερη εξαίρεση στην αρχή της χρονικής προτεραιότητας βρέθηκε διά των εκάστοτε [μεθόδων](#)

⁶ Ρούκουνας Εμμ.,όπ.π., σελ.54-57, Γιόκαρης Άγγ.,όπ.π., σελ.16-18.

⁷ Ρούκουνας Εμμ.,όπ.π., σελ.58-59.

⁸ Γιόκαρης Άγγ.,όπ.π., σελ.205-207.

⁹ Δημητρόπουλος Αν., Γενική Συνταγματική θεωρία,τ.Α',εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλας,2004, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.374.

ερμηνείας του δικαίου. Τυχόν αντιτιθέμενες ρυθμίσεις αμβλύνονταν σύμφωνα με την ερμηνεία που τους προσέδιδε κάθε φορά ο εφαρμοστής τους. Άλλη πρόσφορη λύση θεωρήθηκε η ένταξη, με νομοθετικό «μανδύα», στο εσωτερικό δίκαιο μιας διεθνούς ρύθμισης.

Τα όποια προβλήματα εφαρμογής του διεθνούς δικαίου στο εσωτερικό σε γενικές γραμμές επέλυσε η, ευρέως παραδεδεγμένη και υιοθετούμενη, πια, αρχή της υπεροχής του διεθνούς δικαίου. Δεν παύουν, ωστόσο, να υπάρχουν ακόμα εξαιρέσεις, όπου αυτό κρίνεται πρόσφορο. Τα ζητήματα που εξακολουθούν να δυσχεραίνουν την αναντίρρητη καθιέρωση του διεθνούς δικαίου πηγάζουν από την ανυπαρξία ενός κανόνα, ρυθμιστικού του τρόπου εφαρμογής των διεθνών ρυθμίσεων σε εθνικό επίπεδο. Όπως εύστοχα έχει παρατηρηθεί «το διεθνές δίκαιο περιορίζεται στη διακήρυξη της επιβολής της υπεροχής του και στην κύρωση της παραβίασης των κανόνων του»¹⁰. Εναπόκειται, επομένως, στην αυτονομία της εθνικής έννομης τάξης να επιλέξει τη λύση που θεωρεί ως προσφορότερη για την ένταξη των διεθνών δικαιοϊκών ρυθμίσεων στο εσωτερικό της δίκαιο¹¹.

¹⁰ Γιόκαρης Άγγ.,όπ.π., σελ.221.

¹¹ Γιόκαρης Άγγ.,όπ.π., σελ.205-222.

Κεφ.3: Η επιφύλαξη υπέρ του διεθνούς δικαίου εφαρμοσμένη το ελληνικό δίκαιο

Το **Σύνταγμα** του 1975 κατοχύρωσε και θεσμικά την αρχή της υπεροχής του διεθνούς δικαίου. Είναι, άλλωστε, διάσπαρτο από διατάξεις που αναφέρονται στις διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας, άμεσα ή έμμεσα. Συνοπτικά, πρόκειται για τα άρθρα 2§2, 28§§1 και 2, 5§2, 27, 36, 44§2, 72§1, 78§5, 100§1 στ.στ΄Σ. Έμμεσες, δε, αναφορές υπολανθάνουν στις διατάξεις περί δικαιωμάτων-ατομικών, κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών-, άρθρα 2 και 4-25Σ¹².

Ειδικότερα και αποκλειστικά στην αρχή της υπεροχής του διεθνούς δικαίου αφιερώνεται όλο το άρθρο 28, σύμφωνα με τις επιταγές του οποίου:

«1. Οι γενικά παραδεδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

2. Για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον και να προαχθεί η συνεργασία με άλλα κράτη, μπορεί να αναγνωρισθούν, με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα. Για την ψήφιση νόμου που κυρώνει αυτή τη συνθήκη ή συμφωνία απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων του όλου αριθμού των βουλευτών.

3. Η Ελλάδα προβαίνει ελεύθερα, με νόμο που ψηφίζεται από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, δε θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις βάσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος και γίνεται με βάση τις αρχές της ισότητας και με τον όρο της αμοιβαιότητας».

Το άρθρο αυτό τοποθετεί την Ελλάδα ανάμεσα στις πρωτοπόρες χώρες που εισάγουν σε συνταγματικό κανόνα την υπεροχή του διεθνούς δικαίου, συμβατικού αλλά και- και στο σημείο αυτό έγκειται η πρωτοπορία- εθιμικού έναντι του εσωτερικού νόμου. Ωστόσο, από κάποιους γίνεται λανθασμένα η παρανόηση ότι η υπεροχή αυτή αγγίζει και το Σύνταγμα. Κατά ορθή, ωστόσο, ερμηνεία της διάταξης καθίσταται σαφές ότι το ελληνικό Σύνταγμα παραμένει στο «απυρόβλητο» στις οριακές περιπτώσεις σύγκρουσης μεταξύ κανόνων διεθνούς και συνταγματικού δικαίου¹³.

¹² Ρούκουνας Εμμ., όπ.π., σελ.59-68.

¹³ Ρούκουνας Εμμ., όπ.π., σελ.62,66, Δημητρόπουλος Αν., Γενική Συνταγματική Θεωρία όπ.π., σελ.373-374, Γιόκαρης Άγγ., όπ.π., σελ.237.

Οι λοιποί βασικοί άξονες που θέτει το άρθρο και που θα μας απασχολήσουν είναι οι εξής:

-οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες... και οι διεθνείς συμβάσεις...: αναφέρθηκε ήδη αλλά αξίζει να τονιστεί ότι με αυτή τη διατύπωση ο συντακτικός νομοθέτης επέλεξε συμβατικό και εθιμικό διεθνές δίκαιο να έχουν τις ίδιες συνέπειες κατά την εφαρμογή τους.

-...από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ...: η «δικλείδα», τρόπον τινά, που θέτει το Σύνταγμα προκειμένου για την εφαρμογή ενός διεθνούς κανόνα δικαίου είναι η διαδικασία που προϋποθέτει ώστε ο κανόνας αυτός να καταστεί «αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου». Μεταξύ άλλων, κατά τη διαδικασία της επικύρωσης είναι που μπορεί το κράτος να διατυπώσει τυχόν επιφυλάξεις του¹⁴.

-...υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου: πρόκειται για τη φράση που εξακολουθεί να σπείρει την έριδα ανάμεσα στους νομικούς. Η διατύπωσή της, ωστόσο, είναι μάλλον αρκετά ξεκάθαρη ώστε να καθίσταται σαφής η βούληση του συντακτικού νομοθέτη: το ελληνικό Σύνταγμα δε θα καθίσταται ευάλωτο στην παραμικρή υπερεθνική αλλαγή, για το λόγο αυτό και θα κείται ιεραρχικώς άνω του διεθνούς δικαίου.

-η εφαρμογή... στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας: η αρχή της αμοιβαιότητας βρίσκεται ανάμεσα στις πιο θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου. Εν συντομία, προϋποθέτει ότι για την εφαρμογή κάποιου διεθνούς κανόνα δικαίου από ένα κράτος σε αλλοδαπό, το κράτος της εθνικότητας του τελευταίου οφείλει να σέβεται και να τηρεί με τον ίδιο τρόπο το συγκεκριμένο κανόνα απέναντι στους υπηκόους του πρώτου κράτους.

-για να εξυπηρετηθεί σπουδαίο εθνικό συμφέρον... μπορεί να αναγνωριστούν... σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητες... και

Η Ελλάδα προβαίνει ελεύθερα... σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας της...: ευρέως ιδομένα τα δύο εδάφια, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν προαγγέλους των τρόπων με τους οποίους η Ελλάδα επαφίει στο διεθνές δίκαιο να ρυθμίσει ζητήματα, υπό τους αρμόζοντες, κατά περίπτωση, όρους.

Εκτός, όμως, από το Σύνταγμα, πολλά από τα κυριότερα νομοθετικά κείμενα του ελληνικού δικαίου περιέχουν διατάξεις, οι οποίες αφήνονται να ρυθμιστούν από διεθνείς ρυθμίσεις. Τα εν λόγω νομοθετήματα έχουν ως εξής:

¹⁴ Για τις οποίες βλ. κεφ.1, σελ.3, την πρώτη από τις διακρίσεις των επιφυλάξεων.

-Αστικός Κώδικας, Εισαγωγικός Νόμος:

άρθρο 2: «Δεν επηρεάζεται από την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα η ισχύς διατάξεων αστικού δικαίου ή ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που στηρίζονται σε διεθνείς συμβάσεις, ούτε διατάξεων για δικαιοστάσια ή ενοικιοστάσια».

άρθρο 14: «Εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα οι νόμοι για την πνευματική ιδιοκτησία, για τα συγγραφικά δικαιώματα σε θεατρικά έργα, καθώς και για το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας».

Το άρθρο 2 περιέχει μία γενική διάταξη, η οποία αναγνωρίζει την υπεροχή του διεθνούς συμβατικού δικαίου και καθιερώνει, ως ένα βαθμό, τον κανόνα «lex posterior non derogat conventioni priori».

Όσον δε αφορά το άρθρο 14, με τη σειρά του εισάγει έναν ειδικό κανόνα δικαίου, υπενθυμίζοντας και διατηρώντας το συνήθως συμβαίνον στα προ του 1975 Συντάγματα, οπότε και, ήδη με την κύρωσή τους, οι διεθνείς συμβάσεις ίσχυαν ως νόμοι¹⁵.

-Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας:

άρθρο 24: «[Δωσιδικία εκείνων που έχουν προνόμιο ετεροδικίας και κρατικών υπαλλήλων στο εξωτερικό]. Έλληνες που έχουν προνόμιο ετεροδικίας, καθώς και οι κρατικοί υπάλληλοι που είναι διορισμένοι στο εξωτερικό, υπάγονται στην αρμοδιότητα του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου κατοικούσαν πριν από την αποστολή τους, και αν πριν από την αποστολή τους δεν είχαν κατοικία, στα δικαστήρια της πρωτεύουσας του κράτους. Το ίδιο ισχύει για τη σύζυγο και τα τέκνα τους».

άρθρο 903: «[Δεδικασμένο αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης]. Με επιφύλαξη αυτών που ορίζουν διεθνείς συμβάσεις, αλλοδαπή διαιτητική απόφαση αποτελεί δεδικασμένο, χωρίς άλλη διαδικασία, αν συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις: 1). Αν η συμφωνία διαιτησίας στην οποία βασίστηκε η έκδοσή της είναι έγκυρη κατά το δίκαιο που τη διέπει, 2). Αν το αντικείμενο της διαιτητικής απόφασης μπορεί να γίνει αντικείμενο συμφωνίας διαιτησίας κατά το ελληνικό δίκαιο, 3). Αν η απόφαση δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα ή προσφυγή ή δεν εκκρεμεί διαδικασία αμφισβήτησης του κύρους της, 4). Αν ο διάδικος που νικήθηκε δε στερήθηκε κατά τη διαιτητική διαδικασία το δικαίωμα της υπεράσπισης, 5). Αν η απόφαση δεν είναι αντίθετη με απόφαση ελληνικού δικαστηρίου που εκδόθηκε στην ίδια υπόθεση και αποτελεί δεδικασμένο για τους διαδίκους μεταξύ των οποίων εκδόθηκε η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση, 6). Αν η απόφαση δεν είναι αντίθετη προς τη δημόσια τάξη ή προς τα χρηστά ήθη».

άρθρο 905: «[Κήρυξη εκτελεστότητας αλλοδαπών τίτλων].

1. Με την επιφύλαξη αυτών που ορίζουν διεθνείς συμβάσεις μπορεί να γίνει στην Ελλάδα αναγκαστική εκτέλεση βασισμένη σε αλλοδαπό τίτλο από τότε που θα τον κηρύξει εκτελεστό απόφαση του μονομελούς πρωτοδικείου της περιφέρειας όπου βρίσκεται η

¹⁵ Γιώκαρης Άγγ.,όπ.π., σελ.232-233.

κατοικία και, αν δεν έχει κατοικία, η διαμονή του οφειλέτη και, αν δεν έχει ούτε διαμονή, του μονομελούς πρωτοδικείου της πρωτεύουσας του κράτους. Το μονομελές πρωτοδικείο δικάζει κατά τη διαδικασία των άρθρων 740 έως 781.

2. Το μονομελές πρωτοδικείο κηρύσσει εκτελεστό τον αλλοδαπό τίτλο, εφόσον είναι εκτελεστός κατά το δίκαιο του τόπου όπου εκδόθηκε και δεν είναι αντίθετος προς τα χρηστά ήθη ή προς τη δημόσια τάξη.

3. Αν ο αλλοδαπός τίτλος είναι δικαστική απόφαση, για να κηρυχθεί εκτελεστός πρέπει να συντρέχουν και οι όροι του άρθρου 323 αρ.2 έως 5.

4. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 3 εφαρμόζονται και για την αναγνώριση δεδικασμένου από απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου που αφορά την προσωπική κατάσταση».

Το άρθρο 24 αναφέρεται στο θεσμό της ετεροδικίας. Αφορά Έλληνες πολίτες που υπάγονται σε ειδικό καθεστώς δωσιδικίας λόγω συγκεκριμένων ιδιοτήτων τους. Οι συγκεκριμένες τους επιτρέπουν, ακόμα και αν τυχόν η ιδιωτική διαφορά για την οποία ενδιαφέρονται καταρχήν εκδικάζεται στην αλλοδαπή, να δικαστεί η υπόθεση σε δικαστήριο της εθνικότητάς τους. Ο εν λόγω θεσμός προβλέπεται και αντιστρόφως, για αλλοδαπούς, δηλαδή, που λόγω της επαγγελματικής, συνήθως, ιδιότητάς τους διαμένουν στην Ελλάδα για κάποιο διάστημα, κατά τη διάρκεια του οποίου ανακύπτει γι' αυτούς ιδιωτική διαφορά.

Τα δύο επομένως σημειούμενα άρθρα 903 και 905 ανατρέχουν ρητώς στα διεθνώς θεσπισμένα, προβλέποντας ότι τα ζητήματα τα οποία πραγματεύονται υπάγονται στις αντίστοιχες διεθνείς ρυθμίσεις. Αξίζει να παρατηρηθεί ο συνδυασμός, στο άρθρο 903, των επιφυλάξεων, καταρχήν υπέρ του διεθνούς και στη συνέχεια υπέρ του εσωτερικού δικαίου.

-Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Εισαγωγικός Νόμος: άρθρο 2: «[Διατήρηση διεθνών συμβάσεων]. Με την εισαγωγή του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας δεν επηρεάζεται η ισχύς δικονομικών διατάξεων που στηρίζονται σε διεθνείς συμβάσεις».

Άλλη μία γενική διάταξη στο ελληνικό δίκαιο που αναγνωρίζει και δίνει προβάδισμα στις διεθνείς ρυθμίσεις.

-Κώδικας Ποινικής Δικονομίας: Ένα ολόκληρο κεφάλαιο (άρ.436-456) του κώδικα αυτού είναι αφιερωμένο σε ρυθμίσεις διεθνούς δικαίου που αφορούν την έκδοση καταζητούμενου. Η εισαγωγική διάταξη του κεφαλαίου (άρ.436) προβλέπει: «[Γενικά]. 1. Αν δεν υπάρχει σύμβαση, οι όροι και η διαδικασία της έκδοσης αλλοδαπών εγκληματιών ρυθμίζονται από τις διατάξεις των επόμενων άρθρων. 2. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται, ακόμη και αν υπάρχει σύμβαση, αν δεν έρχονται σε αντίθεση με αυτή, καθώς και στα σημεία που δεν προβλέπει η σύμβαση».

Η σημασία της διάταξης είναι μεγάλη, ιδίως όταν η σύμβαση δεν περιέχει πρόβλεψη σχετικά με τα αποδεικτικά στοιχεία. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανάλογες ρυθμίσεις γίνονται με τη σύμβαση περί απλουστευμένης διαδικασίας έκδοσης που στην Ελλάδα κυρώθηκε με το νόμο 2787/2000 και απαιτεί, για την εφαρμογή της, τη συναίνεση του ζητούμενου προσώπου¹⁶.

-Ποινικός Κώδικας: Στις γενικές ρυθμίσεις του ελληνικού ποινικού κώδικα, εκεί όπου προβλέπονται τα τοπικά όρια ισχύος του, υπάρχει επίσης εκτενής αναφορά (άρ.5-11) στα εγκλήματα με στοιχεία αλλοδαπότητας. Ενδιαφέρει εδώ να σημειωθεί η εξής διάταξη: άρθρο 11: «Αναγνώριση αλλοδαπών ποινικών αποφάσεων. 1.Αν Έλληνας καταδικαστεί στην αλλοδαπή για πράξη που, σύμφωνα με τις διατάξεις των ημεδαπών νόμων, συνεπάγεται παρεπόμενες ποινές, το αρμόδιο δικαστήριο των πλημμελειοδικών μπορεί να επιβάλει τις ποινές αυτές. 2.Το αρμόδιο δικαστήριο των πλημμελειοδικών μπορεί επίσης να επιβάλει τα μέτρα ασφάλειας που προβλέπουν οι ελληνικοί νόμοι σε όποιον καταδικάστηκε ή αθώθηκε στην αλλοδαπή».

Εκτός από τα παραπάνω νομοθετήματα, τέτοιου είδους επιφυλάξεις διατυπώνονται και σε πληθώρα ειδικών νόμων. Μία ενδεικτική αναφορά σε κάποιους από τους πιο χαρακτηριστικούς αρκεί για να καταδειχθεί το εκτεταμένο πεδίο εφαρμογής της επιφύλαξης υπέρ του διεθνούς δικαίου στο ελληνικό δίκαιο.

-Ν.Δ.4009/1959. Περί κυρώσεως της μεταξύ των Κυβερνήσεων του Βασιλείου της Ελλάδος και της Λαϊκής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας Συμφωνίας περί αμοιβαίων δικαστικών σχέσεων: άρθρο μόνον: «2.Απασαι αι διατάξεις της ως άνω Συμφωνίας κτώνται ισχύν διατάξεων νόμου».

-Ν.Δ.4220/1961. Περί κυρώσεως της εν Ν.Υόρκη την 10ην Ιουνίου 1958 υπογραφείσης συμβάσεως περί αναγνωρίσεως και εκτελέσεως αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων: άρθρον 10: «1.Παν Κράτος θα δύναται,κατά την στιγμήν της υπογραφής,της επικυρώσεως ή της προσχωρήσεως,να δηλώση ότι η παρούσα Σύμβασις θα επεκτείνεται εις το σύνολον των εδαφών άτινα εκπροσωπεί επί του διεθνούς πεδίου ή εις ένα ή περισσότερα εξ αυτών.Η τοιαύτη δήλωσις επάγεται αποτελέσματα κατά την στιγμήν της ενάρξεως της ισχύος της Συμβάσεως διά το ρηθέν Κράτος.
2.Εν συνεχεία, πάσα παρομοία επέκτασις θα γίνεται διά γνωστοποίησεως απευθυνομένης εις τον Γενικόν Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και θα επάγεται αποτελέσματα από της ενενηκοστής ημέρας ήτις ακολουθεί την ημερομηνίαν κατά την οποίαν ο Γενικός

¹⁶ Γιώκαρης Άγγ.,όπ.π., σελ.234.

Γραμματεύς του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών έλαβε την γνωστοποίησιν,ή από της ημερομηνίας της ενάρξεως της ισχύος της συμβάσεως διά το εν λόγω Κράτος,εάν η τελευταία αυτή ημερομηνία είναι μεταγενεστέρα.

3.Ως προς τα εδάφη των οποίων η παρούσα Σύμβασις δεν εφαρμόζεται κατά την ημερομηνίαν της υπογραφής της επικυρώσεως ή της προσχωρήσεως,έκαστον ενδιαφερόμενον Κράτος θα εξετάση την δυνατότητα της λήψεως των απαιτουμένων μέτρων διά την επέκτασιν της Συμβάσεως επί των εδαφών τούτων,υπό την επιφύλαξιν,οσάκις τούτο επιβάλλεται τυχόν εκ συνταγματικών λόγων,της συγκαταθέσεως των Κυβερνήσεων των εν λόγω εδαφών».

Η ρύθμιση του παρόντος νομοθετικού διατάγματος προβλέπει ότι το κάθε κράτος θα επιλέγει την έκταση κατά την οποία θα δεσμεύεται σε εθνικό επίπεδο.

-N.4305/1963.Περί κυρώσεως της μεταξύ της Ελλάδος και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας Συμβάσεως περί αμοιβαίας αναγνώρισεως και εκτελέσεως δικαστικών αποφάσεων κλπ:

Άρθρον μόνον: «2.Απασαι αι διατάξεις της ως άνω Συμβάσεως κτώνται από της δημοσιεύσεως του παρόντος ισχύν διατάξεων Νόμου».

άρθρον 19: «Η παρούσα Σύμβασις δεν θίγει τας διατάξεις άλλων διμερών ή πολυμερών Συμβάσεων αίτινες ισχύουν ή θα ισχύσουν μεταξύ των δύο συμβαλλομένων Μερών και αίτινες ρυθμίζουν την αναγνώρισιν και εκτέλεσιν δικαστικών αποφάσεων,διαιτητικών αποφάσεων ή δημοσίων εγγράφων επί ειδικών κλάδων του Δικαίου.

Η παρούσα Σύμβασις εφαρμόζεται ανεξαρτήτως της υπηκοότητος των διαδίκων,μη θιγομένων εν τούτοις του άρ.2 και του άρ.4§2».

-N.1370/1983.Κύρωση Συμφωνίας για τις διεθνείς οδικές εμπορευματικές μεταφορές, μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιρλανδίας: άρθρο 14: «Συμμόρφωση με την εθνική νομοθεσία.

Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρούσας Συμφωνίας,οι μεταφορείς κάθε χώρας και τα πληρώματα των οχημάτων θα συμμορφώνονται με τους νόμους και τους κανονισμούς που ισχύουν στην άλλη χώρα,για όσο χρονικό διάστημα θα βρίσκονται σε αυτή».

-N.2514/1997.Σύμβαση εφαρμογής της [συμφωνίας Σένγκεν](#) της 14 Ιουνίου 1985 μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της οικονομικής Ενώσεως του Μπενελούξ,της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας για τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα.

άρθρο πρώτο: «Κυρώνονται και έχουν την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ 1 του Συντάγματος:

1.Η Συμφωνία μεταξύ των Κυβερνήσεων των Κρατών της οικονομικής Ενωσης του Μπενελούξ,της ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα,που υπογράφηκε στο

Σένγκεν στις 14 Ιουνίου 1985,σε πρωτότυπο στη γαλλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική.

2.Η Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν της 14ης Ιουνίου 1985 μεταξύ των Κυβερνήσεων των Κρατών της οικονομικής Ένωσης του Μπενελούξ,της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας,για τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα,που υπογράφηκε στο Σένγκεν στις 19 Ιουνίου 1990,σε πρωτότυπο στη γαλλική και γερμανική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική.

3.Τα Πρωτόκολλα και οι Συμφωνίες προσχώρησης στη Συμφωνία Σένγκεν και στη Σύμβαση Εφαρμογής αυτής, μετά των τελικών πράξεων, δηλώσεων και κοινών δηλώσεων:

α) της Ιταλικής Δημοκρατίας, που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 27 Νοεμβρίου 1990.

β)του Βασιλείου της Ισπανίας, που υπογράφηκε στη Βόννη στις 25 Ιουνίου 1991, και

γ)της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας,που υπογράφηκε στη Βόννη στις 25 Ιουνίου 1991, σε πρωτότυπο στη γαλλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική, και

4.Τα Πρωτόκολλα και οι Συμφωνίες προσχώρησης στη Συμφωνία Σένγκεν και στη Σύμβαση Εφαρμογής αυτής,μετά των τελικών πράξεων,δηλώσεων και κοινών δηλώσεων:

α)της Ελληνικής Δημοκρατίας,που υπογράφηκε στη Μαδρίτη στις 6 Νοεμβρίου 1992,

β)της Αυστριακής Δημοκρατίας,που υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 26 Απριλίου 1995,

γ)της Φινλανδικής Δημοκρατίας,που υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο,στις 19 Δεκεμβρίου 1996,

δ)του Βασιλείου της Δανίας,που υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 19 Δεκεμβρίου 1996,

ε)του Βασιλείου της Σουηδίας,που υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο στις 19 Δεκεμβρίου 1996,σε πρωτότυπο στην ελληνική γλώσσα».

άρθρο 9: «2.Εναντι τρίτων χωρών,οι υπήκοοι των οποίων υπόκεινται,κατά την υπογραφή της παρούσης Συμβάσεως ή κατόπιν αυτής,σε καθεστώς κοινής θεωρήσεως για όλα τα Συμβαλλόμενα Μέρη,το καθεστώς αυτό μπορεί να μεταβληθεί μόνο με κοινή συμφωνία όλων των Συμβαλλόμενων Μερών.Ενα Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί σε εξαιρετική περίπτωση να παρεκκλίνει από το κοινό καθεστώς θεωρήσεων έναντι τρίτου κράτους για σπουδαίους λόγους εθνικής πολιτικής οι οποίοι επιβάλλουν επείγουσα απόφαση.Οφείλει,προηγουμένως να διαβουλευθεί με τα άλλα Συμβαλλόμενα Μέρη και στην απόφασή του να λάβει υπόψη τα συμφέροντά τους καθώς και τις επιπτώσεις αυτής της αποφάσεως».

- **N.2787/2000**. Κύρωση της Σύμβασης για την απλουστευμένη διαδικασία έκδοσης μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

άρθρο πρώτο: «Κυρώνεται και έχει την ισχύ,που ορίζει το άρθρο 28 παρ.1 του Συντάγματος,η Σύμβαση για την απλουστευμένη διαδικασία έκδοσης μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης,που υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 10 Μαρτίου 1995,το κείμενο της οποίας σε πρωτότυπο στην ελληνική γλώσσα έχει ως εξής:...»

γενικές διατάξεις: «2.Η παράγραφος 1 δεν επηρεάζει την εφαρμογή των ευνοϊκότερων διατάξεων των διμερών ή πολυμερών συμφωνιών που ισχύουν μεταξύ κρατών μελών».

Κεφ.4: Η επίδραση της επιφύλαξης υπέρ του διεθνούς δικαίου στα Συνταγματικά δικαιώματα

Η εμπίστευση της ρύθμισης ενός εθνικού ζητήματος σε ένα δίκαιο υπερεθνικό δημιουργεί και τις αντίστοιχες αμφιβολίες. Διασφαλίζονται επαρκώς τα Συνταγματικώς κατοχυρωμένα δικαιώματα ή το διεθνές δίκαιο αποτελεί «παράθυρο» ώστε να υπερκεραστούν οι περιορισμοί που θέτουν τα δικαιώματα στη δράση της κρατικής εξουσίας; Το κεφαλαιώδες αυτό ζήτημα είναι που θα εξεταστεί αμέσως παρακάτω.

Το ελληνικό Σύνταγμα αφιερώνει ένα εξέχον τμήμα του, χωροταξικά και ποσοτικά, στα δικαιώματα του ανθρώπου. Σε αυτά περιλαμβάνει κάθε μορφή τους, ατομικά, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά κ.ά. Τα άρθρα 4-25 Σ αναλύουν το περιεχόμενο καθενός από τα προστατευόμενα δικαιώματα. Εν προκειμένω, το ζητούμενο είναι αν οι διεθνείς συνθήκες και τα έθιμα, των οποίων η υπερνομοθετική ισχύ είναι αναγνωρισμένη, συμφωνούν κατά περιεχόμενο με αυτό των δικαιωμάτων ή τίθεται θέμα καταπάτησής τους.

Έρεισμα για μια τέτοια συζήτηση έδωσε η εξής διάταξη του Συντάγματος: άρ.5§2: «1.Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Εξαιρέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο».

Οι περιορισμοί αυτοί έχουν κατά κύριο λόγο ιστορικές ρίζες, οπότε και ολοκληρωτικά καθεστώτα του πρόσφατου παρελθόντος εξόντωσαν ολόκληρους λαούς. Μετά από τον Β΄ Π. Π. γεννήθηκε η ανάγκη το κράτος να εγγυηθεί και να διακηρύξει με κάθε τρόπο την αυτονόητη, κατά τα άλλα, προστασία του δικαιώματος της ζωής¹⁷. Για τον ίδιο λόγο, σε αναρίθμητες διεθνείς συνθήκες διατυπώνονται δεσμεύσεις υπέρ των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι συνθήκες αυτές, άλλωστε, καταλαμβάνουν επίσης μία εξέχουσα, ιεραρχικά, θέση μεταξύ του Συντάγματος και των νόμων. Ανάμεσα στις σημαντικότερες βρίσκονται και οι εξής:

-Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, ν.δ.53/1974

-Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, ν.2462/1997

¹⁷ Δαγτόγλου Π.Δ., Ατομικά Δικαιώματα, τόμος α', εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλας, 2005, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ.205,231-232.

-N.1426/84, κύρωση ευρωπαϊκού κοινωνικού χάρτη
-Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2000

Τα ως άνω νομοθετήματα στόχο έχουν να δεσμεύσουν τα συμβαλλόμενα κράτη για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τη θέσπιση διεθνών κανόνων δικαίου. Ωστόσο, όπως έχει πια διαμορφωθεί ο διεθνής πολιτικός χάρτης, μέσα από όλες αυτές τις ιστορικές ζυμώσεις, έχει καταστεί κοινή αντίληψη ότι η αξία του ανθρώπου και όλες οι εκφάνσεις των δικαιωμάτων του αποτελούν θεμέλιο μιας υγιώς αναπτυσσόμενης διεθνούς κοινωνίας.

Σε αυτό το πλαίσιο κινούμενες, κάποιες από τις συμβάσεις, με των οποίων το περιεχόμενο ασχοληθήκαμε στο αμέσως προηγούμενο κεφάλαιο¹⁸, κάνουν λεπτομερή αναφορά στα δικαιώματα των πολιτών, προς τους οποίους απευθύνονται:

-Ν.Δ.4009/1959.Περί κυρώσεως της μεταξύ των Κυβερνήσεων του Βασιλείου της Ελλάδος και της Λαϊκής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας υπογραφείσης την 18ην Ιουνίου 1959 Συμφωνίας περί αμοιβαίων δικαστικών σχέσεων.

Άρθρον 46: «1)Το προς ό η αίτησις Κράτος θέλει συναινέει εις την έκδοσιν ατόμου το οποίον διώκεται ποινικώς εν τω αιτούντι την έκδοσιν Κράτει διά κακούργημα ή πλημμέλημα αξιόποινον κατά τους Ποινικούς νόμους των δύο Συμβαλλομένων Κρατών,εάν οι νόμοι αμφοτέρων των Μερών επιτρέπωσι την απαγγελίαν ποινής στερητικής της ελευθέριας,διαρκείας τουλάχιστον δύο ετών ή βαρυτέρων ποινών.

2)Εις τας περιπτώσεις της παραγρ.1 ως απόδειξις του βασίμου της περί εκδόσεως αιτήσεως αρκεί όπως προσαχθή η πράξις του αρμοδίου οργάνου του αιτούντος Κράτους η διατάσσουσα την ποινικήν δίωξιν,την σύλληψιν,την προσωρινήν σύλληψιν,την παραπομπήν του υποδίκου ή κατηγορουμένου εις την κατασταλτικήν δικαιοδοσίαν ή άλλη τις πράξις έχουσα την αυτήν ισχύν.Αι πράξεις αύται δέον όπως περιλαμβάνωσι την περιγραφήν της παραβάσεως δι' ήν ζητείται η έκδοσις,το κείμενον του ποινικού νόμου του αιτούντος Κράτους,όστις εφαρμόζεται επί της παραβάσεως και ορίζει την σχετικήν ποινήν,τον χρόνον και τον τόπον της εκτελέσεως της παραβάσεως και τον νομικόν αυτής χαρακτηρισμόν».

Άρθρον 47: «Εν η περιπτώσει οι νόμοι του ενός των Συμβαλλομένων Κρατών πλήτουν διά της ποινής του θανάτου έγκλημα όπερ,κατά τους νόμους του ετέρου Συμβαλλομένου Κράτους,επισύρει μόνον στερητικήν της ελευθερίας ποινήν,η έκδοσις δεν δύναται να επιτραπή ειμή μόνον εφόσον αι αρχαί του αιτούντος Κράτους αναλαμβάνωσι δι'επισήμου δηλώσεως την υποχρέωσιν ότι εν τη συγκεκριμένη περιπτώσει η θανατική ποινή δεν θέλει εκτελεσθή».

¹⁸ Βλ.αμέσως ανωτέρω κεφ.3, σελ.9 επ.

Άρθρον 48: «1)Υπό τους εν τη παραγράφω 1 του άρθρου 45 της παρούσης Συμβάσεως οριζόμενους όρους το προς ό η αίτησις Κράτος θέλει επίσης επιτρέψει την έκδοσιν του ατόμου το οποίον κατεδικάσθη δι'αποφάσεως εχούσης ισχύν δεδικασμένου εις στερητικήν της ελευθερίας ποινήν τουλάχιστον εξ μηνών,ή βαρυτέραν ποινήν.

2)Αι δικαστικάι αποφάσεις αίτινες απέκτησαν ισχύν δεδικασμένου είναι απόδειξις του βασίμου της αιτήσεως εκδόσεως,είτε απηγγέλθησαν παρουσία των ατόμων εις ά αναφέρονται είτε ερήμην.Εάν η αποκτήσασα ισχύν δεδικασμένου απόφασις απηγγέλθη ερήμην,τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν όπως μη προβαίνουν εις εκτέλεσιν της αποφάσεως κατά του εκδιδομένου ατόμου αλλά επαναλαμβάνουν την διαδικασίαν και δικάζουν το εκδοθέν άτομον παρουσία του».

Άρθρον 49: «Το προς ό η αίτησις Κράτος δύναται να απορρίψη την αίτησιν εκδόσεως:

α)Εάν το αδίκημα δι'ό ζητείται η έκδοσις διεπράχθη επι του εδάφους του.

β)Εάν η έκδοσις ζητείται δι'αδίκημα διαπραχθέν επί του εδάφους τρίτου Κράτους και έχει ήδη εκδοθή,εν τω Κράτει τούτω,απόφασις.

γ)Εάν το αδίκημα διεπράχθη εκτός του εδάφους του αιτούντος Κράτους υπό ατόμου ξένου προς το ως άνω Κράτος,η δε νομοθεσία του προς ό η αίτησις Κράτους δεν επιτρέπει την δίωξιν των αυτών αδικημάτων διαπραχθέντων εκτός της επικρατείας του».

Άρθρον 50: «Η αίτησις εκδόσεως δεν γίνεται δεκτή κατά τας ακόλουθους περιπτώσεις:

α)Εάν το άτομον του οποίου ζητείται η έκδοσις είναι υπήκοος του προς ό η αίτησις Κράτους,

β)εάν έχει εκδοθή απόφασις έχουσα ισχύν δεδικασμένου διά το αυτό αδίκημα υπο δικαστηρίου του προς ό η αίτησις Κράτους,κατά του ατόμου του οποίου ζητείται η έκδοσις.Αλλά,η έκδοσις θα επιτρέπεται εάν κατά τον νόμον του προς ό η αίτησις Κράτους υφίστανται οι όροι οι επιτρέποντες την επανάληψιν της διαδικασίας διά το περί ου πρόκειται αδίκημα,

γ)εάν,κατά το δίκαιον του ενός των Συμβαλλομένων Κρατών,έχει επέλθει παραγραφή της ποινικής διώξεως ή της εκτελέσεως της ποινής,πριν ή διατυπωθή η αίτησις και γενικώς εις πάσαν περίπτωσιν καθ'ήν αποσβέννυται η ποινική αξίωσις του αιτούντος Κράτους,

δ)εάν δεν εγένετο πρότασις ή δεν κατετέθη μήνυσις προς ποινικήν δίωξιν,εις τας περιπτώσεις καθ'άς,συμφώνως προς το δίκαιον του αιτούντος Κράτους ή του Κράτους εν ώ το αδίκημα διεπράχθη,η ποινική δίωξις προϋποθέτει διατύπωσιν προτάσεως ή κατάθεσιν μηνύσεως».

Άρθρον 51: «Εκδοσις δεν χωρεί δια πολιτικά αδικήματα».

Άρθρον 52: «Η έκδοσις δεν επιτρέπεται διά καθαρώς στρατιωτικάς παραβάσεις,διά αδικήματα του τύπου,εν κυριολεξία και διά φορολογικάς παραβάσεις».

Άρθρον 60: «1)Το εκδοθέν άτομον δεν δύναται να διωχθή ποινικώς και δεν δύναται να καταδικασθή δι' αδίκημα διαπραχθέν προ της εκδόσεως,εάν το αδίκημα τούτο δεν υπαγόρευσε την έκδοσιν ως επίσης δεν δύναται να παραδοθή,διά τοιούτο αδίκημα,εις τρίτον Κράτος προς κρίσιν ή προς έκτισιν ποινής εκτός εάν επιτευχθή προηγουμένως η εκ των υστέρων συγκατάθεσις του Συμβαλλομένου Κράτους του επιτρέψαντος την έκδοσιν.Η συγκατάθεσις ζητείται κατά τον τύπον τον οριζόμενον διά την αίτησιν εκδόσεως μετά των δικαιολογητικών εγγράφων,των απαριθμουμένων εν άρθρω 45».

Άρθρον 61: «Το υποβαλόν την αίτησιν εκδόσεως Κράτος θέλει πληροφορήση το προς ό η αίτησις Κράτος περί του αποτελέσματος της ποινικής διαδικασίας της διεξαχθείσης κατά του παραδοθέντος ατόμου. Εάν εξεδόθη απόφασις κατά του εν λόγω ατόμου, αντίγραφος ταύτης θέλει κοινοποιηθή ευθύς ως αποκτήση ισχύν δεδικασμένου».

Άρθρον 63: «Εάν το εκδοθέν άτομον διαφύγη την ποινικήν δίωξιν και επιστρέψη εκ νέου εις το έδαφος του προς ό η αίτησις Κράτους, θέλει, βάσει νέας αιτήσεως, εκδοθή άνευ ουδεμιάς διατυπώσεως».

Άρθρον 66: «Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωσιν όπως μη παραχωρούν την υπηκοότητά των εις πρόσωπα των οποίων εξητήθη η έκδοσις, εκτός εάν τα πρόσωπα ταύτα επιτύχουν την απαλλαγήν εκ της προηγουμένης αυτών υπηκοότητος. Θα αναμένουν, δηλονότι, διά να αποφανθούν επί αιτήσεως υπηκοότητος, την λήψιν αποφάσεως σχετικώς προς την αίτησιν εκδόσεως, ιδία εάν το Κράτος το οποίον αιτείται την έκδοσιν, γνωστοποιήση ότι η υπηκοότητα ζητείται προς αποφυγήν της εκδόσεως».

Το συγκεκριμένο νομοθέτημα αναφέρει λεπτομερώς τα δικαιώματα του καταζητούμενου προσώπου, μεταξύ των οποίων αυτά της πληροφόρησης, της ενημέρωσης, της ζωής κ.ά.

-N.2787/2000. Κύρωση της Σύμβασης για την απλουστευμένη διαδικασία έκδοσης μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 4: «Παρεχόμενες πληροφορίες

1. Για την ενημέρωση του συλλαμβανόμενου προσώπου, ενόψει της εφαρμογής των άρθρων 6 και 7, και της αρμόδιας αρχής που αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 2 θεωρούνται ως επαρκείς οι ακόλουθες πληροφορίες τις οποίες γνωστοποιεί το εκζητούν κράτος:

α) η ταυτότητα του καταζητουμένου προσώπου

β) η αιτούσα τη σύλληψη αρχή

γ) η ύπαρξη εντάλματος συλλήψεως ή πράξης έχουσας την αυτή ισχύ ή εκτελεστής απόφασης

δ) η φύση και ο νομικός χαρακτηρισμός της αξιόποινης πράξης

ε) η περιγραφή των περιστάσεων υπό τις οποίες ετελέσθη η αξιόποινος

πράξη, συμπεριλαμβανομένης της ώρας, του τόπου και του βαθμού συμμετοχής του καταζητούμενου προσώπου στην αξιόποινη πράξη.

στ) κατά το δυνατόν, οι συνέπειες της αξιόποινης πράξης.

2. Παρά την παράγραφο 1, μπορούν να ζητηθούν συμπληρωματικές πληροφορίες, αν οι προβλεπόμενες στην εν λόγω παράγραφο πληροφορίες αποδειχθούν

ανεπάρκεις, προκειμένου η αρμόδια αρχή του κράτους από το οποίο ζητείται η έκδοση να επιτρέψει την παράδοση».

Άρθρο 5: «Συγκατάθεση και σύμφωνη γνώμη

1. Η συγκατάθεση του συλληφθέντος προσώπου δίνεται σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 7».

Άρθρο 7: «Λήψη της συγκατάθεσης

1. Η συγκατάθεση του συλληφθέντος προσώπου, και ενδεχομένως η ρητή του παραίτηση από το ευεργέτημα του κανόνα της ειδικότητας, δίδονται ενώπιον των αρμοδίων δικαστικών αρχών του κράτους από το οποίο ζητείται η έκδοση, σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο.
2. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα ούτως ώστε οι συνθήκες υπό τις οποίες δίδεται η συγκατάθεση, και ενδεχομένως η παραίτηση, που αναφέρονται στην παράγραφο 1, να δείχνουν ότι το πρόσωπο το πράτει εκουσίως και έχοντας πλήρη επίγνωση των σχετικών συνεπειών. Προς τούτο, ο συλληφθείς έχει το δικαίωμα να επικουρείται από νομικό σύμβουλο.
3. Η συγκατάθεση, και ενδεχομένως η παραίτηση, που αναφέρονται στην παράγραφο 1, καταγράφονται σε πρακτικά, σύμφωνα με τη διαδικασία την οποία ορίζει το εσωτερικό δίκαιο του κράτους από το οποίο ζητείται η έκδοση.
4. Η συγκατάθεση, και ενδεχομένως η παραίτηση, που αναφέρονται στην παράγραφο 1 είναι αμετάκλητες. Κατά την κατάθεση του εγγράφου της επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, τα κράτη μέλη μπορούν να αναφέρουν, σε μια δήλωση, ότι η συγκατάθεση, και ενδεχομένως η παραίτηση, μπορούν να ανακαλούνται, σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν στο εσωτερικό δίκαιο. Στην περίπτωση αυτή, η χρονική περίοδος μεταξύ της κοινοποίησης της συγκατάθεσης και της κοινόποιησης της ανάκλησής της, δεν λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό των προθεσμιών που προβλέπονται στο άρθρο 16 παράγραφος 4 της ευρωπαϊκής σύμβασης εκδόσεως».

Η συγκεκριμένη συμφωνία προβλέπει το δικαίωμα του καταζητούμενου προσώπου να συμπράξει ή όχι αυτοβούλως στη ζητούμενη έκδοσή του.

Με βάση τις παρατηρήσεις που έγιναν παραπάνω, συμπεραίνεται ότι η επιφύλαξη υπέρ του διεθνούς δικαίου δύσκολα μπορεί να επέμβει περιοριστικά στο περιεχόμενο των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τουλάχιστον των θεμελιωδέστερων. Τα τελευταία, άλλωστε, αποτελούν και διεθνώς παραδεκτές αρχές του δικαίου, τις οποίες είναι αδύνατο να καταπατήσει ένα κράτος χωρίς να επωμιστεί τις συνέπειες σε σχέση με τη διεθνή του ευθύνη.

Ωστόσο, μία αμφιβολία είναι πάντα γόνιμη, καθώς αν στο μέλλον η εθνική έννομη τάξη εκχωρήσει μεγάλο μέρος των ρυθμιστικών της αρμοδιοτήτων σε όργανα με αμιγώς διεθνή χαρακτήρα, είναι προφανές ότι θα υπάρξει κίνδυνος. Καθώς ο έλεγχος του περιεχομένου των ρυθμίσεων των εν λόγω οργάνων θα δυσχεραίνει, τόσο τα δικαιώματα των πολιτών θα συρρικνώνονται, τουλάχιστον τα κοινωνικά και πολιτικά.

Δε μένει, τελικώς, παρά να γίνει δεκτή η διεθνής δράση του κράτους, με στόχο, όμως, την εξισορρόπηση των δυνάμεων μεταξύ των κρατών και το σεβασμό των δικαιωμάτων, για μια συνολική πρόοδο σε όλους τους τομείς όλων των κρατών.

Κεφ.5:Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Είναι αλήθεια πως η ταχύτητα με την οποία εξελίσσεται ένας κλάδος όπως το διεθνές δίκαιο καθιστά δύσκολη τη στενή παρακολούθησή του. Οι ανάγκες των τελευταίων ετών έχουν οδηγήσει το δίκαιο σ'έναν δρόμο πολύ διαφορετικό από αυτόν που αρχικά είχε. Τώρα πια τίθενται θέματα ενοποίησης - οικονομικής,πολιτικής,εκπαιδευτικής- τα οποία απαιτούν ενιαίες και ταχείες ρυθμίσεις. Διεθνή νομικά μορφώματα έχουν εν πολλοίς αντικαταστήσει τα κοινοβούλια για τη θέσπιση νόμων, η «υπερισχύς» του Συντάγματος δοκιμάζεται. Ήδη, κάποιες χώρες έχουν θέσει το Σύνταγμά τους υπό της διεθνούς νομοθεσίας. Ωστόσο, ας μη λησμονείται ότι, ιστορικά, η εφαρμογή που δοκίμασαν τα εκάστοτε νομοθετικά σώματα και η κριτική που άσκησαν τα εκάστοτε εκλεκτορικά σώματα στα κατά καιρούς θεσπιζόμενα νομοθετήματα είναι που διαμόρφωσαν το δημοκρατικό πολίτευμα όπως το γνωρίζουμε σήμερα. Η στέρηση από το νομοθετικό σώμα της κυριότερης αρμοδιότητάς του, του νομοθετείν, θα διακιδυνεύσει τα κεκτημένα πολυετών αγώνων. Ταυτόχρονα, εφόσον το πραγματικό ζητούμενο της σημερινής νομικής πραγματικότητας είναι η κατά το δυνατόν εξομάλυνση των αντιθέσεων ανάμεσα στα κράτη, μία κοινή νομοθετική πορεία είναι αναμενόμενη και επιδιωκόμενη. Αρκεί πάντα να υπάρχει κατά νου η σκέψη της γόνιμης διαφορετικότητας των νομικών συστημάτων.

Κεφ.6:Παράρτημα-νομοθεσία και νομολογία

• Νομοθεσία

-**Ν.Δ. 4009 της 27 Οκτωβρίου/5 Ν/βρίου 1959**. Περί κυρώσεως της μεταξύ των Κυβερνήσεων του Βασιλείου της Ελλάδος και της Λαϊκής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας υπογραφείσης την 18ην Ιουνίου 1959 Συμφωνίας περί αμοιβαίων δικαστικών σχέσεων.

-**Ν.Δ. 4220 της 19/19 Σ/βρίου 1961**. Περί κυρώσεως της εν Ν. Υόρκη την 10ην Ιουνίου 1958 υπογραφείσης συμβάσεως περί αναγνώρισεως και εκτελέσεως αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων.

-**Ν.4305 της 22/30.5.1963**. Περί κυρώσεως της μεταξύ της Ελλάδος και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας Συμβάσεως περί αμοιβαίας αναγνώρισεως και εκτελέσεως δικαστικών αποφάσεων κλπ.

-**Ν. 1370 της 7/8.7.83**. Κύρωση Συμφωνίας για τις διεθνείς οδικές εμπορευματικές μεταφορές,μεταξύ των Κυβερνήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιρλανδίας.

-**ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2514 ΦΕΚ Α'140 27.6.1997**. Κύρωση: 1)της Συμφωνίας μεταξύ των Κυβερνήσεων των Κρατών της Οικονομικής Ένωσης του Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα, 2)της Σύμβασης Εφαρμογής της ανωτέρω Συμφωνίας μεταξύ των ιδίων Κρατών-Μελών, 3)των Πρωτοκόλλων και των Συμφωνιών προσχώρησης στις παραπάνω Συμφωνίες: της Ιταλικής Δημοκρατίας, του Βασιλείου της Ισπανίας,της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας, της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Αυστριακής Δημοκρατίας, της Φινλανδικής Δημοκρατίας, του Βασιλείου της Δανίας και του Βασιλείου της Σουηδίας, μετά των τελικών πράξεων, πρακτικών, δηλώσεων και κοινών δηλώσεων αυτών.

-**ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2787 ΦΕΚ Α' 5/7.1.2000**. Κύρωση της Σύμβασης για την απλουστευμένη διαδικασία έκδοσης μεταξύ των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

-**Ν.Δ.53/1974**. Κύρωσις της εν Ρώμη την 4^{ην} Νοεμβρίου 1950 υπογραφείσης Συμβάσεως «διά την προάσπισιν των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών».

-**Ν.2462/1997**. Κύρωση του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα.

-**Ν.1426/1984**. Κύρωση του ευρωπαϊκού κοινωνικού χάρτη

-**Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,2000**

- Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα
- Εισαγωγικός Νόμος Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
- Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
- Ποινικός Κώδικας
- Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

• Νομολογία

- Ολ.ΣτΕ, απόφ.724/1954.** Συνταγματικότητας νόμων περί εκτοπίσεως επικινδύνων εις δημοσίαν ασφάλειαν.Μη αντίθεσις τούτων εις Διεθνή Σύμβασιν Ρώμης,εφ'όσον διαρκεί η ανταρσία.Μη λήξις εισέτι ταύτης
- Ολ.ΣτΕ, απόφ.1192/1955.** Ενοικιοστάσιον.Έκδοσις κατά νομοθετικήν εξουσιοδότησην υπό Εκτελεστικής Εξουσίας.Εγκυρότης εξουσιοδοτήσεως ως συγχωρουμένης υπό του Συντάγματος.Ανεξέλεγκτον υπό δικαστηρίων σκοπιμότητος τοιαύτης εξουσιοδοτήσεως.Οι περιορισμοί του ενοικιοστασίου δεν αντίκεινται εις τας περί προστασίας της ιδιοκτησίας Συνταγματικάς διατάξεις,ουδέ εις σύμβασιν Ρώμης περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου ούτε εις τας περί ισότητος και ελευθερίας διατάξεις των άρθρων 3 και 4 του Συντάγματος.
- ΣτΕ, απόφ.35/1961.** Σχέσεις προς συνταγματικάς διατάξεις ελευθερίας και φυσικού δικαστού και δικαιώματα ανθρώπου,κατά σύμβασιν Ρώμης.
- ΑΠ, απόφ.715/1974.** Έκδοσις Ιταλού υπηκόου εις όν επεβλήθη μέτρον ασφαλείας.Εφ'όσον από της διακοπής του επιβληθέντος μέτρου συνεπληρώθη η κατ'άρθρο 75ΠΚ οριζομένη τριετής παραγραφή,δεν είναι δυνατή η έκδοσις,αδιαφόρου όντος,ότι είχε εκδοθεί διάταξις του αλλοδαπού δικαστού διατάσσοντος την εκ νέου έγκλεισιν του εκζητουμένου.Επί παραγραφής εφαρμόζεται η νομοθεσία είτε του ενός είτε του ετέρου μέρους.
- ΠολΠρΑθ., απόφ.15503/1974.** Η επίδοσις εις υπήκοον τινός των συμβληθέντων μερών διά της διά του ν.δ.4009/1959 κυρωθείσης συμβάσεως μεταξύ Ελλάδος και Γιουγκοσλαβίας,η γενομένη τη επισπεύσει του υπηκόου του ετέρου κράτους δεν δύναται να θεωρηθεί συντελεσθείσα από της εις τον Εισαγγελέα κατά ΚΠολΔ134 επιδόσεως,αλλ' απαιτείται απόδειξις αυτής κατά τον τρόπον τον οποίον ορίζει η σχετική σύμβασις.Μη προσαγομένης τοιαύτης αποδείξεως η συζήτησις κηρύσσεται απαράδεκτος.Πέραν τούτου η Γιουγκοσλαβική Ελευθέρα Ζώνη,ήτις αποτελεί έν των εναγομένων μερών,είναι νομικόν πρόσωπον εδρεύον εν Ελλάδι.Ως εκ τούτου η επίδοσις προς αυτήν δέον να γίνεται κατ'άρθρ.126§1 εδ.δ'ΚΠολΔ και ουχί κατ'άρθρ.134 αυτού.

-ΑΠ, απόφ.890/1976. Έκδοσις Γερμανού υπηκόου. Η ελληνογερμανική συνθήκη είναι δεσμευτική διά την Ελλάδα μόνον ως προς τα εν αυτή ρητώς συμπεφωνημένα, δεν απαγορεύεται όμως η έκδοσις και διά πράξιν καταστάσαν αξιόποινον μετά την υπογραφή της συνθήκης ως και διά τοιαύτην μη προβλεπομένην υπ' αυτής, εφ' όσον συντρέχουν οι εν άρθρ.437ΚΠΔ όροι και δεν απαγορεύεται υπό του άρθρ.438ΚΠΔ. Έννοια πολιτικού εγκλήματος και συναφούς προς τούτο. Δεν συνιστά τοιούτο η συμμετοχή εις εγκληματικήν ομάδα (ένωσιν) σκοπούσαν την διάπραξιν πλαστογραφίας εγγράφων, απάτης, ληστείας, εκβιάσεως, ενόπλου αντιστάσεως κατ' αστυνομικών οργάνων και εγκλημάτων περί τας εκρηκτικάς ύλας, καθ' όσον ταύτα δεν στρέφονται αμέσως κατά της πολιτείας, οι δε πολιτικοί σκοποί ήσαν απλά ελατήρια. Η απόλυσις εκ των φυλακών του εκζητουμένου επ' απειλή θανατώσεως απαχθέντος ομήρου υπό τρομοκρατών, άνευ τηρήσεως των κατά νόμον απαιτουμένων διατυπώσεων ή παρεμβολής των νομίμων οργάνων, δεν έχει νόμιμον κύρος και δεν αποτελεί νόμιμον λόγον κωλύοντα την εκτέλεσιν της ποινής ή εξαλείφοντα ή αποκλείοντα το αξιόποινον.

-ΜονΠρΚορίνθου, απόφ.23/1977. Αίτησις συντηρητικής κατασχέσεως πλοίου προς εξασφάλισιν απαιτήσεως εκ συναλλαγματικής. Αίτησις δικαστικής μεσεγγυήσεως πλοίου προς εξασφάλισιν απαιτήσεων εξ απογυμνωμένης επί τούτου προτιμωμένης υποθήκης. Διεθνής Σύμβασις Βρυξελλών 1952.

-ΜονΠρΖακύνθου, απόφ.103/1979. Αίτησις όπως κηρυχθή εκτελεστή αλλοδαπή διαιτητική απόφασις (Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας). Διεθνής Σύμβασις της Ν. Υόρκης από 10.06.1958 παρέχουσα εξουσίαν προς τούτο. Απαιτούμενα προς προσαγωγήν έγγραφα. Τίνες διαιτητικάί αποφάσεις δύνανται να κηρυχθούν εκτελεσταί. Το εν προκειμένω έγγραφον συμφωνίας περί διαιτησίας. Αναγκαίαι επιδόσεις. Περιστατικά και προβληθέντες ισχυρισμοί. Προϋποθέσεις διά την κήρυξιν εκτελεστής εν Ελλάδι της τοιαύτης αποφάσεως.

-ΑΠ, απόφ.387/1980. Ορθώς το Συμβούλιον Εφετών εγνωμοδότησεν υπέρ της παραδοχής της περί εκδόσεως του εκκαλούντος αιτήσεως χωρίς να ερευνηθή την κατ' ουσίαν βασιμότητα των δι' ά κατηγορείται εγκλημάτων ή την συνδρομήν αποχρωσών ενδείξεων προς παραπομπήν του, εφ' όσον τούτο απεκλείετο υπό της περί εκδόσεως συμβάσεως μεταξύ Ελλάδος και Σουηδίας.

-ΜονΠρΘεσσαλονίκης, απόφ.3456/1980. Συντηρητική κατάσχεσις πλοίου. Διεθνής δικαιοδοσία. Σχέσις διεθνούς συμβάσεως Βρυξελλών 1952 (ν.δ.4570/1966) προς διατάξεις περί κατασχέσεως ΚΠολΔ. Έννοια «θαλάσσιαι απαιτήσεις» κατά την διεθνή σύμβασιν. Πτώχευσις κατά το ισπανικόν δίκαιον.

-ΕφΔωδεκανήσου, απόφ.30/1981. Παραμεθόριες περιοχές (α.ν.3250/1924).Ακίνητα.Ακυρότητα (ΑΚ).Αλλοδαπός.Δημόσια τάξη (ΑΚ).Κατάχρηση δικαιώματος (ΑΚ281 και Σ25).ΕΟΚ (ΣυνθΕΟΚ 52).Απαγόρευση κτήσεως από αλλοδοπούς ακινήτων σε παραμεθόριες περιοχές με απειλή απόλυτης ακυρότητας και ποινικών κυρώσεων.Οι σχετικές απαγορευτικές διατάξεις είναι δημόσιας τάξης.Το ίδιο και η απαγόρευση κατάχρησης δικαιώματος ΑΚ 281.Σύγκρουση ισοδύναμων από τη φύση τους κανόνων δημόσιας τάξεως.Επικρατεί εκείνος που προασπίζει υπέρτερο δημόσιο συμφέρον.Αυτό ισχύει για τη διασφάλιση της εθνικής ασφάλειας της χώρας και της εδαφικής ακεραιότητας σε αντιπαράθεση με τ'αγαθά που προστατεύει η ΑΚ 281.Έννοια απαγορεύσεως καταχρηστικής ασκήσεως δικαιώματος σύμφωνα με το άρθρ.25Σ και διαφορά της από εκείνη του άρθρ.281ΑΚ.Α απαγόρευση στους αλλοδαπούς ν' αποκτούν ακίνητα σε παραμεθόριες περιοχές δεν είναι αντίθετη στο άρθρ.52 ΣυνθΕΟΚ.Ακυρότητα προσυμφώνου πωλήσεως σε αλλοδαπό ακινήτου στη Ρόδο.

-ΕφΠατρών, απόφ.426/1982. Αλλοδαπή διαιτητική απόφαση. Σύμβαση διεθνής περί αναγνώρισεως και εκτελέσεως αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων (ν.δ.4220/1961).Δημόσια τάξη (ΑΚ).Επίδοση (ΚΠολΔ). Η διεθνής Σύμβαση της Ν.Υόρκης (ν.δ.4220/1961) υπερισχύει από τις σχετικές διατάξεις του ΚΠολΔ υπό τον όρο της αμοιβαιότητας με το κράτος στο οποίο εκδόθηκε η διαιτητική απόφαση και εφόσον πρόκειται για διαφορές που κατά το ελληνικό δίκαιο είναι εμπορικές.Η εμπορικότητα να είναι αμφιμερής ή τουλάχιστον για το μέρος εναντίον του οποίου ζητείται η αναγνώριση και η κήρυξη της εκτελεστότητας της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης.Δημόσια τάξη με την έννοια της §2 άρθρ.5 της διεθνούς σύμβασης Ν.Υόρκης νοείται η κατά την έννοια της ΑΚ 33 διεθνής δημόσια τάξη.Δεν είναι αντίθετη στη δημόσια τάξη η κλήτευση διαδίκου με συστημένη επιστολή που του στέλνεται στη διεύθυνση κατοικίας που έχει δηλώσει.

-ΑΠ, απόφ.580/1982. Εκτέλεση αλλοδαπής αποφάσεως. Κατά την μεταξύ Ελλάδος και Δυτ.Γερμανίας σύμβαση της 4.11.1961 (ν.4305/1963).Προϋποθέσεις.

-ΑΠ, απόφ.961/1982. Η μεταξύ της Ελλάδος και των ΗΠΑ σύμβασις εκδόσεως εγκληματιών από 6.5.1931 εξακολουθεί να ισχύη και υπερισχύη πάσης αντιθέτου διατάξεως.Ο εντειλάμενος την,προ της αιτήσεως περί εκδόσεως,προσωρινήν σύλληψιν του εκζητουμένου Εισαγγελεύς Εφετών και προβάς εις άλλας ανακριτικές πράξεις δεν κωλύεται να μετάσχη του Συμβουλίου

Εφετών κατά την συζήτησιν της αιτήσεως περί εκδόσεως.Ως λόγος εφέσεως δύναται να προταθή και η έλλειψις αιτιολογίας της πρωτοδίκου αποφάσεως.
-ΑΠ, βούλ.796/2000. Έκδοση.Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως και τη Διεθνή Σύμβαση Σένγκεν ερευνάται και κατά τον ημεδαπό νόμο η παραγραφή των πράξεων για τις οποίες κατηγορείται ο εκζητούμενος,ενώ ως προς τη διακοπή της παραγραφής εφαρμόζονται αποκλειστικά οι διατάξεις του εκζητούντος κράτους.

Κεφ.7: Περιλήψεις, Λήμματα

Περίληψη:

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η εξέλιξη του διεθνούς δικαίου ήταν τόσο ραγδαία, ώστε έφτασε να αποτελεί μία από τις κυριότερες πηγές θετού δικαίου. Στην ελληνική εθνική έννομη τάξη, το Σύνταγμα του επιφυλάσσει μία ξεχωριστή θέση στην ιεραρχία των κανόνων δικαίου, κατατάσσοντάς το πρώτο, αμέσως μετά το Σύνταγμα. Ωστόσο, ο όλο και συχνότερα εφαρμοζόμενος θεσμός της επιφύλαξης υπέρ του διεθνούς δικαίου δημιουργεί προβληματισμό ως προς την επίδρασή του στα ανθρώπινα δικαιώματα. Παρόλο που κατοχυρώνονται ευρέως από το -ανώτερο του διεθνούς δικαίου- Σύνταγμα, η απομάκρυνση της «πηγής» που διαμορφώνει το εφαρμοστέο δίκαιο από τα εθνικά προς διεθνή όρια θέτει επιτακτικά την ανάγκη ακόμα μεγαλύτερης διασφάλισης των δικαιωμάτων. Γι' αυτό, ολοένα περισσότερα διεθνή κείμενα διακηρύσσουν την ακεραιότητα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, καθιστώντας τα απαράβατους κανόνες του διεθνούς δικαίου. Γόνιμη, παρόλαυτα, παραμένει η αμφιβολία, σύμφωνα με την οποία, αν στο μέλλον το διεθνές δίκαιο αυξήσει κι άλλο το βαθμό επιρροής που ασκεί στο εθνικό δίκαιο, τότε ίσως τα δικαιώματα να απειληθούν με υπέρμετρο περιορισμό. Απαιτείται, επομένως, σύνεση και φειδώ από τις εθνικές έννομες τάξεις κατά την εκχώρηση των ζωτικών -όπως άλλωστε είναι και η νομοθετική- αρμοδιοτήτων τους υπέρ του διεθνούς δικαίου.

Summary:

The reservations for the international law in the field of human rights

During the last decades, the development of international law was so rapid, that it is now found among the most important sources of law. In the greek national legacy system, the Constitution places the international law right after itself. Nevertheless, the -even more applicable, as time goes by- institution of reservations for the international law creates a puzzling, concerning its effect on human rights. Although they are widely protected by the Constitution -which is considered to be superior to the international law-, the growing distance between the “source” that creates the applied law from the national to international

“borders” poses the urgent need of an even stronger protection of the human rights. Thus for, even more of the international enactments declare the invulnerability of human rights, transforming them into unbreakable rules. Notwithstanding the aforementioned, the doubt stays still: what if, in the near future, the international law increases even more its effect upon the national law? There seeks the possibility of constriction of the human rights. For the abovementioned reasons, it is urgent that the national legal systems be very sparing when allowing to international law to administrate their prerogatives in the field of law creation.

Λήμματα – Headwords

Κεφ.1: -επιφύλαξη, reservation

-επιφύλαξη διεθνούς δικαίου/υπέρ του εσωτερικού δικαίου, reservation of international law/for the national law

-επιφύλαξη υπέρ νόμου, reservation for the law

-επιφύλαξη υπέρ του διεθνούς δικαίου, reservation for the international law

-Σύμβαση Βιέννης για το δίκαιο των συνθηκών 1961, Vienna Convention for the law of treaties 1961

Κεφ.2: -θεωρία δυαδισμού, binary theory

-θεωρία μονισμού, unitary theory

-διεθνής ευθύνη, international responsibility

-αρχή υπεροχής, principle of superiority

-διεθνώς παραδεδεγμένοι κανόνες, internationally accepted rules

-αρχή χρονικής προτεραιότητας, principle of chronic priority

-αρχή ειδικότητας, principle of specialty

-μέθοδοι ερμηνείας του δικαίου, systems of reading the law

Κεφ.3: -όρος αμοιβαιότητας, condition of mutuality

-ετεροδικία, ex(tra)territoriality

-συνθήκη Σένγκεν, the Shengen treaty

Κεφ.8:Βιβλιογραφία

BIBΛΙΑ:

•Ελληνικά

- Γιόκαρης Άγγ., Η πρακτική των δικαιοδοτικών οργάνων στην εφαρμογή του διεθνούς δικαίου, εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2001
- Δαγτόγλου Π.Δ., Ατομικά Δικαιώματα,τόμος Α', εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2005
- Δημητρόπουλος Α.Γ., Γενική Συνταγματική θεωρία, εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2004
- Δημητρόπουλος Α.Γ., Συνταγματικά Δικαιώματα-γενικό μέρος, εκδ.Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005
- Ζάικος Ν.Αθ., Η Σύμβαση για το δίκαιο των συνθηκών μεταξύ κρατών-διεθνών οργανισμών ή μεταξύ διεθνών οργανισμών, εκδ.Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη 1998
- Κουφός Γ.Ι., Η Σύμβαση της Βιέννης για το δίκαιο των συνθηκών,2^η έκδοση, εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2001
- Ρούκουνας Ε., Διεθνές Δίκαιο,1^ο τεύχος,2^η έκδοση, εκδ.Αντ.Ν.Σάκκουλας Αθήνα-Κομοτηνή 1997

•Ξένα

-Αγγλικά

- Horn F., Reservations and interpretative declarations to multilateral Treaties, North Holland 1988
- Klabbers J.- Lefeber R., Essays on the Law of Treaties, Martinus Nijhoff Publishers, the Hague/Boston/London 1998
- McNair L., Law of Treaties, Clarendon Press, Oxford 1986
- Sinclair I.M., The Vienna Convention on the Law of Treaties, Manchester University Press, Oceana 1973
- Villiger M.E., Customary international law and treaties, 2nd edition, Kluwer Law International, the Hague/Boston/London 1997

-Γαλλικά

→ Reuter P., Introduction au droit des traités, 3e edition, Presses universitaires de France, France 1995

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

→ Αρμενόπουλος ΚΘ΄ 1975, απόφ.ΠολΠρΑθ 15503/1974 (σελ.880-882)

→ Ελληνική Δικαιοσύνη (ΕλλΔνη) 1980, απόφ.ΜονΠρΖακ 103/1979 (σελ.443-446)

→ Επιμελητήριο Εμπορικού Δικαίου (ΕπΕμπΔ), 1977 απόφ.ΜονΠρΚορ 23/1977 (σελ.95-101) και 1980 απόφ.ΜονΠρΘεσσαλ 3456/1980 (σελ.651-654)

→ Εφημερίδα Ελλήνων Νομικών (ΕΕΝ) 1954, απόφ.ΑΠ 724/1954 (σελ.1087-1088)

→ Νομικό Βήμα (ΝοΒ), 1965 απόφ.ΣτΕ 1192/1955 (σελ.604), 1961 απόφ.ΣτΕ 35/1961 (σελ.1277), 1982 απόφ.ΕφΔωδεκ 30/1981 (σελ.481-488) και ΕφΠατρ 426/1982 (σελ.252-256), 1983 απόφ.ΑΠ 580/1982 (σελ.366-367), 2000 απόφ.ΑΠ 796/2000 (σελ.1652-1655)

→ Ποινικά Χρονικά (ΠοινΧρ), ΚΕ΄ 1974 απόφ.ΑΠ 715/1974 (σελ.102-103), ΚΖ΄ 1976 απόφ.ΑΠ 890/1976 (σελ.317-322), Λ΄ 1980 απόφ.ΑΠ 387/1980 (σελ.576-577), ΛΓ΄ 1982 απόφ.961/1982 (σελ.283-285)

• Ευχαριστίες για την πολύτιμη βοήθεια στους:

Γιόκαρη Άγγελο

Πικράκη Αλέξανδρο

Πικράκη Εύα

Ζερβάκη Γιάννη

ι

